

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum
Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor:
Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum
Sokol, Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa:
Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3,
8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).



GEGRÜNDET 1874 (New Yorske Listy) • MONTAG, den 4. NOVEMBER 1974 • POSTFACH, 3 8027 ZÜRICH (SCHWEIZ) Nr. 44 • PREIS S. FR. 1 00

Švýcarské dilema

Nedávne švýcarské referendum bylo mezinárodně unikátní. Šlo totiž o to, hlasováním rozhodnout, zda tato bohatá, klidná, konservativní země má nebo nemá vyhostit svoje imigranty. Nikde na světě se imigrantská otázka tímto způsobem nikdy dosud neřešila. Dvě třetiny hlasujících byly proti, třetina pro. (Před čtyřmi lety došlo ve Švýcarsku k podobnému referendu, tehdy hlasovalo pro cizinců šestáctýřicet procent, tedy bezmála polovina. Ženy nehlasovaly; mají ve Švýcarsku volební právo teprve od roku 1971).

Kdyby bylo nedávne referendum rozhodlo pro vyhostění cizinců, bylo by to znamenalo, že během příštích tří let by muselo hostitelskou zemi opustit přes půl milionu osob, polovička ve Švýcarsku žijících cizinců, včetně 300.000 zahraničních dělníků. Denně by — do konce roku 1977 — bylo ze země do států jejich původu deportováno 500 mužů, žen a dětí.

Cizinci tvoří plnou šestinu celkového počtu obyvatel Švýcarska. Tvoří však víc nežli třetinu veškerého dělnictva — vykonávají manuální práce které Švýcaři už dávno nedělají. Jestliže by celá polovina těchto manuálně pracujících odešla — znamenalo by to, že celá řada švýcarských továren, ale i hotelů a restaurací by se prostě musela zavřít.

Proč ve čtyřletém období už podruhé, dochází k referendu, zda vyhnat či nevyhnat cizince? Vpád cizího živlu, odlišného temperamentu, vcelku také malichernost a něco jako panika — to všechno stojí v pozadí. Přes polovinu imigrantů ve Švýcarsku tvoří Italové, ti, které z domova vyhnala bída, nedostatek pracovních příležitostí. Během let se na ně ve Švýcarsku začalo svádět všechno možné i nemožné, neboť se jeví jako ideální obětní beránek ve své bezmocnosti, nevzdělanosti a prostotě. Svádí se na ně poluce, špína, zločinnost, hluk a dokonce "smradlavé vaření". Švýcaři se bojí nového způsobu života, bojí se neznámého, mají strach z budoucnosti. Ze světa k nim pronikají — do jejich stále ještě pokojné země — samé špatné zprávy. Ptají se:

jak dlouho potrvá, než se i u nás usadí a rozmůže ničemnost, když je tu teď taková spousta cizinců?

Přední švýcarský odborový pracovník, Waldemar Jucker onehdy, na okraj referenda řekl: "Naše hranice by měly být otevřeny každému a všemu kromě špatných zpráv". Ale nejen takovéto, ostatně dosti seriózní a dosti pochopitelné obavy budí ve Švýcarsku odpor proti cizincům. Je tu ještě také docela obyčejná lidská nechut' k "příšlým". Hospodyně si stěžují, že v potravinářské prodejně není k hnutí, protože je přečpaná tlustými hádavyými Taliánkami (je to doslovný citát). Jiným vadí, že v noci, kdy spořádání lidé mají spát, pořádají Italové večírky a všelijaké oslavy, jejich rádia řvou a Švýcar se nevyspí. Tohle jsou argumenty, jež také nelze odbyt mávnutím ruky, a tak celá ta situace s hlasováním může být pochopitelná. Fakt o všem je, že zahraniční dělníci pomáhají Švýcarsku bohatnout a že jejich vyhostění by jistě nebylo řešením. A nelze také udělat nějaká italská či jiná ghettá.

Snad jenom čas tu může pomoci a určitě jistá tolerance. Ono se také těžko přispůsobuje tam, kde nové prostředí nad přistěhovalcem ohrohuje nos. Budiž v tomto ohledu požehnána Amerika!

Kam nemůže Rus . . .

Článek, uveřejněný v londýnském Daily Expressu pojednává o boji britské tajné služby proti úsilí sovětské tajné služby KGB o infiltraci britských institucí a veřejnosti levicovými a pravicovými extremisty. Silná vlna levicového extremismu má ve smyslu sovětských intencí vyvolat ostrou reakci na pravici a těchto nárazů chce Moskva využít k svému prospěchu. Jde o sovětskou aktivitu, jež vedla před třemi lety k tomu, že tehdejší Heathova vláda se rozhodla vypovědět z Velké Británie 105 sovětských agentů. Sovětská tajná služba se pokusila nahradit tyto ztráty své rozvratné složky — i když s malým úspěchem — rozmístěním těchto agentů na československém velvyslanectví a u zastupitelských úřadů jiných zemí komunistického bloku.

KDO VYHRÁVÁ?

Moskva dostala doložku nejvyšších obchodních výhod, Washington dostal ujištění, že sovětská Židé, ano dokonce i příslušníci jiných národností, budou moci emigrovat hladce a rychle z SSSR. Příslušný protokol se čte jako dětská pohádka před spaním, tak je uklidňující. Bod jedna: represivní akce vůči jednotlivcům, hodlajícím emigrovat ze Sovětského svazu jsou považovány za porušení sovětských právních předpisů a nebudou proto vládou SSSR trpěny.

Toto se týká zejména případů, jako je propuštění ze zaměstnání žadatelů o emigraci nebo jejich přeřazení na práci nižší kvalifikace, jejich různá veřejná či jiná diskriminace apod. Bod dva: žadatelé o emigraci nebudou kladeny do cesty žádné nezákoně překážky, jako zadržování jeho dokladů apod.

Bod tři: žádosti o emigraci budou vyřizovány v došlém pořadí včetně těch, které již byly podány, a to na bázi nediskriminační, pokud jde o místo bydliště, rasovou příslušnost, náboženství, národnost a profesionální status žadatele. Pokud jde o profesionální status, existují pro-

fese, kde kvůli státní bezpečnosti je emigrační možnost omezena, ale i v těchto případech žadatelé budou informováni, kdy přesně budou moci opustit Sovětský svaz. Bod čtyři: osoby uvězněné, které chtějí emigrovat, anebo ty, které před uvězněním podaly žádost o emigraci, budou mít možnost opustit SSSR bezprostředně po svém propuštění. Bude studována možnost, aby takovým osobám byl zkrácen pobyt ve vězení. Bod pět: emigrační taxa, která byla loňského roku zrušena, nebude obnovena. Bod šest: americká vláda bude sovětskou upozorňovat na případy, kdy se tato dohoda v předešlých bodech neplní, a za osmáct měsíců celou dohodu znovu probere a rozhodne, zda bude nadále udělovat Moskvě doložku nejvyšších výhod . . .

Je to hladké jako máslo a neinformovanému to může vehnat slzy radosti do očí. V každém případě je třeba Dr. Kissingerovi a hlavně neúnavnému senátoru Jacksonovi vyslovit blahopřání a dík. Byla to obrovská, nekončící a tvrdá robota, přinutil Moskvu, aby tuhle dohodu dala na papír.

Otázka je, má-li ta dohoda větší cenu než papír na kterém byla sepsána.

Ihned po jejím sepsání a podepsání došlo totiž v SSSR k některým událostem, které nejsou ani podivné ani zvláštní, ba spíš docela typické. a přístup Moskvy k dohodě dokonale charakterizující: několika ruským Židům, kteří již před časem žádali o možnost emigrovat (jde o moskevské a leningradské intelektuály a umělce) byla žádost "kurúry" vrácena a před nimi roztrhána, jakoby nebyla nikdy existovala. Vzápětí přišli do bytů těchto lidí montéři, odmontovali telefon a zrušili číslo. Samosebou, že se zpráva stejně dostala k západním novinářům a jistě i k uším americké vlády. Jenomže: není tu kontrola, není tu důkaz. V Moskvě a vůbec po celém Sovětském svazu by musely být nějaké americké kontrolní agentury, aby se dalo skutečně sledovat, jak Moskva dohodu o emigraci plní. Zpočátku prý — abychom se ještě vrátili k dohodě, by ze Sovětského svazu mělo emigrovat každý rok asi šedesát tisíc lidí, později (Pokrač. na str. 2)

TCHAJ-WAN V ROZKVĚTU

Tchaj-wan utrpěl v posledních letech vážné politické nezdary, ale jeho hospodářský rozmach pokračuje neztenčenou měrou. Pod vedením presidenta Čankajška — který před dvacetipěti lety ustoupil s dvěma miliony uprchlíků na tento ostrov, když Mao Cetungovi komunisté zvítězili na pevnině — Tchaj-wan nadále prosperuje přesto, že byl před třemi roky vyloučen ze Spojených národů. Nyní je diplomaticky uznáván jen asi třiceti státy. Vládě v Tchajpeji se však podařilo udržet více než desetiprocentní roční přírůstek, jehož dosáhla v roce 1965, kdy Spojené státy skončily svou hospodářskou pomoc Tchaj-wanu. Až do jara loňského roku Čankajškova vláda také úspěšně potírala inflaci. Hrubý národní produkt Tchaj-wanu vzrostl z jedné

miliardy třiset třiceti milionů dolarů v roce 1952 na devět miliard třista milionů loni a důchod na jednoho obyvatele ze stotřicetidvou na čtyřistašedesátšedm dolarů.

Zahraniční obchod Tchaj-wanu zaznamenal loni rekordní obrát v hodnotě osmi miliard třiset milionů dolarů a výkázal také rekordní přebytek sedmset milionů dolarů.

Tchaj-wan je menší než Slovensko — měří jen čtyřicet tisíc čtverečních kilometrů — a má patnáct milionů obyvatel. Dosáhl nicméně soběstačnosti v rýži a devadesát procent zemědělské půdy obdělávají nyní rodiny, které pracují na svých vlastních polích. Čankajškova vláda hodlá také zahájit výstavbu těžkého průmyslu. Hospodářské úspěchy Čínské národní republiky jsou nesporně impo-

satní. I když na zahraničně-politickém poli kráčel Tchaj-wan v posledních letech od porážky k porážce, protože mnoho států uznalo Čínskou lidovou republiku a přerušilo s ním styky, postavení presidenta Čankajška nebylo ani v nejmenším oslabeno.

I domorodí Tchajwanci, kterým není nadvláda nacionalistů příliš po chuti, respektují presidenta jako muže, který se mimořádně zasloužil o hospodářský rozkvět ostrova. Čankajšek onemocněl před dvěma lety zápallem plic a žije od té doby v soukromí; 31. října oslaví 87. narozeniny.

Jeho starší syn, čtyřiašedesátiletý ministerský předseda Čang Čing-Kuo, prohlásil nedávno v parlamentě, že se jeho otec plně zotavil a že se denně doma zabývá státními záležitostmi.

O ČESKOSLOVENSKU

Tramvaje pro Rusko

V Moskvě byla předána do užívání 5000. tramvaj čs. výroby z ČKD Tatra Smíchov. Čs. tramvaje jezdí v ruských městech už 15 let. V celém SSSR používá jejich služeb na 50 měst.

Ústup před uhlím

Aby byly uvolněny další zásoby uhlí pro tušimické doly, muselo být v Kadani vybudováno nové železniční nádraží a položena nová trať mezi Čnomutovem a Pruněfou. Místa bude také využito pro bytovou výstavbu.

Výstava v Etiopii

Za účasti představitelů vlád obou zemí byla v Addis Abebě otevřena čs. průmyslová výstava. Dvacet čs. podniků tu vystavuje široký sortiment strojírenských výrobků a spotřebního zboží. Ve spolupráci ČSSR a Etiopie se buduje také koželužna — která je druhou největší kapitálovou investicí v zemi.

Dálnice neroste

První čs. dálnice, kterou vládní program slibuje občanům už pěkných pár let, se nijak závratně neprodukuje. Občasné kontroly dokazují, že stavba na mnoha úsecích nepokračuje ani podle plánu. Tak se třeba očekává, že další úsek u Prahy — od Mirošovic směrem na Sternov — bude asi do data dokončení dálnice Praha Brno-Bratislava sotva hotov. Ono datum zní: rok 1980. Ale stavby silnic a železnic na svěřeném dílu nijak nepospíchají. Např. ze 48 mostů je jich dnes v hrubé stavbě dokončeno 19. A bez nich lze těžko v systému "proudové výstavby" stavět další dálniční úseky.

Nejen zápalky

Šumavské město Sušice je už víc než jedno století proslulé výrobou zápalek značky SOLO. Podnes se na 30 druhů zápalek z této továrny vyváží do 30 zemí tří kontinentů. Ovšem v závodě samém už jejich výroba činí necelých 16% celkové produkce. Převážná její část jsou dřevovláknité desky Sololek a Solodur. Ve zkušebním provozu je už třetí výrobní linka těchto desek.

Soukromníci rychlejší

Nerady, ale přece musely úřady Středočeského kraje přiznat, že tzv. individuální způsob bytové výstavby v této oblasti předstihl rychlostí postupu výstavbu komunální, družstevní i podnikovou.

Soukromí stavebníci ve středních Čechách mají letos dokončit 1830 bytů; z nich je už 90% v užívání. Celkem je v tomto kraji rozestavěno na 12.000 soukromých bytů.

Slovenský plán

Tak jako v celém státě, vázne investiční výstavba i na Slovensku. Jak vyplývá ze zprávy o plnění plánu za první letošní tři čtvrtletí, plní sice stavbaři plán objemu prací, ale ve věcném plnění zaostávají. Silně ohrožena je například dostavba "hospodářsky závazných staveb" jako je púchovská továrna na pneumatiky, mlýnský kombinát v Čadci, drátovna v Pezinku nebo obuvnický závod v Prievidzi.

"Plzeň" se nedosívá

Plzeňského Prazdroje se vyrábí ročně asi milion hektolitrů. Větší část produkce jde na vývoz. Pivaři v Československu často nařikají, že na "plzeňské" se musí vypravět za hranice. Skutečného Prazdroje je totiž na domácím trhu málo. Situace se má zlepšit v příštích pěti letech. Pizeňský pivovar Prazdroj se bude konečně — poprvé od války, kdy byl poškozen bombardováním — rekonstruovat. Výroba pak vzroste o dalších 50%.

Čtvrtstoletí nakladatelství

Nakladatelství Čs. spisovatel oslavilo 25 let své existence. V té době vydalo 3700 knih v nákladu víc než 56 milionů výtisků. K jubileu tu vyšel sborník "Tisíc let české poezie", Vančurovy Obrazy z dějin národa českého a verše Pabla Nerudy. Nakladatelství ovšem dnes žije z minulé pověsti: vzniklo ze slavné firmy Borový a bylo pak vydavatelstvím Svazu čs. spisovatelů. Dnes tam původní literatura prakticky nevychází; žije se z "klasiků".

(Dokončení se str. 1)

by tento počet narůstal . . . Zaplatí pánbůh za každého — kdo se dostane ze sovětského ráje, — ale co ti, kteří se nedostanou? Zkušenost nám říká, že nastanou nejvšemožnější a nejnepokrokovější zstrašovací metody a triky, a že na každou puštěnou duši budou dvě, tři, snad deset či sto, které budou muset zůstat pod poklicí . . .

Amerika bude plnit — hrdě a spokojeně — svoji část dohody: Moskva sem bude dovozet své zboží za zvýhodněné ceny. Nic se však uvnitř sovětského Ruska nezmění, nesvoboda potrvá, jen potenciál SSSR poroste. Za směšnou cenu hrstky emigrantů . . .

Nezměnitelná tragédie toho všeho je, že partnery jsou tu demokracie a totalita, tedy na jedné straně něco, co se řídí zákony, co je kontrolováno a všelijak omezoováno, na druhé straně neomezená absolutní nekontrolovatelná moc. Je jasné, na čí straně je v tom poměru handicap . . . Tohle se týká ostatně nejen

"NEUTRÁLNÍ" TITO

V Jugoslávii byl znovu zatčen 40letý docent slavistiky Mihajlo Mihajlov. Poprvé se dostal do konfliktu s bělehradským režimem roku 1965 pro svůj spis "Léto 1964", v němž poukázal na to, že v Sovětském svazu stalinismus nepominul. Byl odsouzen na pět měsíců do žaláře s odůvodněním, že ostouzel Sovětský svaz. Za měsíc byl sice omilostněn, ale na svobodě dlouho nepobyl. Brzy byl odsouzen na další tři roky, protože uveřejnil na Západě články, v nichž označil Titovu Jugoslávii za totalitní nedemokratický stát. Ve vězení však nekapituloval. Po propuštění s kritikou komunistické diktatury, zejména sovětské, neustal. A to mu nyní vynese nové zatčení. Všeobecně se soudí, že prezident Tito ho obětoval proto, aby utlumil podrážděnou reakci, kterou vyvolal v Moskvě zásah proti jugoslávským stalinistům, kteří připravovali půdu pro návrat Jugoslávie do sovětského bloku. Jugoslávský vůdce chtěl zřejmě demonstrovat, že je naprosto neutrální a že nemíní trpět ani protisovětskou aktivitu.

KDO VYHRÁVÁ?

emigrantské dohody. Podívejte se na americkou televizi a do amerických časopisů. Televise s velkými fanfárami nám ukazuje hodinový pořad o Kubě. Castro nám vykládá svoje názory na to a ono, reportér nedovede zakrýt pýchu, že se mu tohoto velíkána podařilo interviewovat. Readers Digest má článek o Leningradě a autorovo nadšení nebere konce.

A leckde jinde v tisku najdete milé a láskyplné reportáže z Ruska. Jistěže: sověti návštěvníkům ze zahraničí neukazují nic negativního a pak — pohřbili jsme studenou válku. Jenomže ty naivní obdivné články, to není žádná sovětská pravda, to je maličký výsek skuteč-

nosti, která není ani pěkná, ani čistá, ani nevinná, ani malebná . . . Ostatně: tu studenou válku jsme pohřbili hlavně my tady na západě. Čtete-li reportáže sovětských a satelitních novinářů ze západu, nelíší se moc od těch co vycházely v nejlodovějších dobách . . .

Zdá se, že Amerika je odhodlána skočit rovnýma nohama do extrému: do skoro absolutního dētente. Jednostranného, bohužel . . . A tak, — jakkoli rádi bychom uronili slzu nadšení a vděčnosti, nejde nám to. A, jaksi se nám nemí oči ani nad poslední "radostnou" zprávou: že olympiáda v roce 1980 se bude odvíjet v Moskvě . . .

J. H.

Mao na Západě

V roce 1966 až 1968 vydali za tak zvané kulturní revoluce v lidové Číně rudí gardisté některé projevy Mao Tse Tung, které byly určeny jen úzkému kruhu vysokých funkcionářů a nebyly nikdy zveřejněny. Tyto projevy se dostaly později do některých západních zemí. A z nich nyní provedli odborníci pro čínské otázky výbor, který letos na podzim vychází v mnoha západních zemích knižně. V knize jsou zachyceny nezveřejněné spisy, projevy a rozhovory Mao Tse Tung od roku 1949 do roku 1971. Z první části knihy vybíráme dva zajímavé záznamy z let 1956-57. Jde o Maovy projevy k tématu: maďarská revoluce v roce 1956. První výňatek je z projevu na konferenci krajských a městských sekretářů:

Do lidu se nesmí lehkomyšlně stílet . . . Stejně tak se nesmějí lidé lehkomyšlně zatýkat. Když už se musí stílet, tak stačí několik salv do oblohy . . . Nikdy se nesmíme bát nepokojů, když víme, že jsou pro ně důvody. Bez důvodné nepokoje beztak rychle pomínou. Nikdy nesmíme zapomenout, že i my jsme se v minulosti dostali k moci s pomocí nepokojů . . . Okolnosti jsou někdy silnější než člověk. Okolnosti přinutí čítve nebo později i sovětské soudruhy k provádění postupných změn. Po starém způsobu nebudou moci vládnout doma ani venku . . . Druhý výňatek je z Maova projevu z 8. prosince 1956:

Bylo dobře, že došlo k maďarským událostem? Protože problémy existují, muselo k těmto událostem nezbytně dojít. Myslím si, že bylo dobře, že k nim došlo. V zemích východní Evropy se nedávadla dobrá práce. Tyto země kopírovaly bez prověření metody Sovětského svazu a nestaraly se o konkrétní situace. Z toho povstaly všechny chyby a poklesky.

Často jsme rozšiřovali heslo, že se chceme učit ze zkušeností Sovětského svazu. Ale nikdy jsme netvrdili, že se chceme učit z jeho zpátečnických zkušeností! A ty existují!

To byly výňatky z knihy dosud nezveřejněných projevů, spisů a rozmluv Mao Tse Tung.

Nové lázně

Nové termální prameny byly při nedávném průzkumu objeveny v okolí administrativního centra Žitného ostrova — a slovenského města Dunajská Streda. V budoucnosti mají tyto lázně konkurovat jiným známým slovenským střediskům jako jsou Piešťany, Bojnice, Rajecské Teplice a pod. Z 2500 metrů hlubokého vrtu tryská voda, teplá 85 st. Celsia s obsahem jódu, bromu a sodíku, jakož i chloridů, síranů a bikarbonátů. V místě se buduje 300lůžkový hotel. Lázně, vzdálené asi 50 kilometrů od Bratislavy, mají jako rekreační středisko s areálem bazénů pojmout až 25.000 lidí.

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent.

ZAJÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU?
ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly hodně místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se členem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu:

AMERICKÉ LISTY,
Postfach 3, 8027 Zurich/Schweiz
Přihlašuji se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo nře počet v jiné měně. Předplatné je možno uhra-
něte.) Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní
dit i šekem nebo money order.

Jméno: _____
Adresa: _____

JACÍ JSME

Ferdinand Peroutka

Krátce po únoru 1948, když někteří svalovali vinu na presidenta Beneše, napsali jsme brožuru s titulem "Byl Beneš viněn?" Nyní snad abychom psali brožuru "Jsou Češi vinni?". Nálady v exilu se střídají, také autoři, a v exilovém časopise objevil se dlouhý článek, z něhož se domníváme, že všechno zlé, co je potkalo, způsobili si Češi sami svou povahou.

Citujeme charakteristiku české povahy, jak ji autor sestavil. Češi podkuřují vrchnostem, jsou výteční otroci. V Praze stál největší pomník Stalinův, až do nebe. Češi jsou maloměstšáci. Ve škole česká žačka napsala básničku: "Táto, já bych ráda šla do Moskvy k Stalinovi". Češi jsou závistiví, Čech nenávidí Čecha. V letech padesátých ve vězení v Ruzině, Leopoldově, dozorcí — i někteří lékaři si počínali sadisticky. Češi si neustále namlouvají, že jsou báječní — dopouštějí se množiny neudržitelných tvrzení. Vymlouvají se, že teror let padesátých zavínil sovětští agenti. Češi kolaborovali s Němci, kolaborují s komunisty. Kolaborace je jim vrozena. Molotov posílal vyslanci Janu Masarykovi papírky s instrukcí, co má říkat ve Spojených národech. Češi projevují krajní nechuť k činům, pořád na něco čekají. Při převratu 28. října 1918 nebylo rozbito ani jedno okénko, to ukazuje na slabost. Jen kde šlo o holý život, je český národ pravým nezmarem. Jeho biologická vitalita je rovna vitalitě hladově, hmyzu, lupů a svačce. Češi jsou kompromisníci. Neuměli si postavit v Praze ani divadlo. Dnes v Čechách panuje duchovní marasmus. 14. března 1939 president Hácha se vnucoval Hitlerovi jako partner. Demokracie při tom všem přichází zkrátka. Češi nebojovali, řídili se politikou cynické sebezáchovy, "morálkou podloudnické party". Tento národ hohužel nikdy nekrvácel. Autor často cituje básníky, tento netrpělivý lidský druh. Citát z básníka vždy ozdobí článek.

Exil se poněkud podobá Noemově arše, v níž všechny živočišné druhy byly zachovány. Autor citovaného článku patří k jednomu dosti vzácnému druhu. My patříme k druhu obecnějšímu, který nemá dost odvahy, aby jako s vysoké hory kritisoval lidi doma za to, že, at' jakkoli truchlivé jsou politické poměry, přece chtějí žít. A je-li doma oposice, nedomníváme se, že by tato oposice měla s vlajicemi prapory parádovat jako vojáci na cvičišti, aby tak vláda se všechno o ní dozvěděla, a aby to dolehlo i k autorovi na druhém břehu Atlantického oceánu. Hodláme zachovat si k lidem doma úctu, jaké si zaslouhují lidé v nej-

těžším postavení. Nedáme si to vymluvit ani básníky. Básník má svou zvláštní roli. On budiž, jako vždy byl, kvásem, prorokem, střelcem — ironikem, vyzývatelem. Ale často neváží slova, vrhá je před sebe bez kontroly. Nepatří mezi spolehlivé svědky skutečností.

Autorův článek v nás mnohokrát vzbudil údiv. Co komunistická strana dělá, na svých sjezdech a co pak celou silou státního aparátu vnučuje obyvatelstvu, to autor jakýmsi záhadným obratem myslí vydává za spontánní projev české povahy. Nad Prahou se týčil nejvyšší Stalinův pomník. Autor je si jist, že se tím projevila česká povaha, ne všemocná vůle komunistické strany. Holčička napsala básničku: "Táto, já bych ráda šla do Moskvy k Stalinovi". Autor je si jist, že v holčičce už v raném věku se hnul bacil vrozeného českého lokajství. Přeskakuje tu možnost, že snad vlastní příčina byl rozkaz komunistické strany, aby takové básně byly ve školách sepišované, že snad takový rozkaz byl neodolatelný pro bezbranné obyvatelstvo, a že snad ustrašení učitelé a otcové žákům pomáhali v takové režimu milé tvorbě. Tak, bez theorie o lokajství, by snad bylo možno vysvětlit, proč holčička se nechovála jako Mistr Jan Hus.

Autorův argument někdy bývá úžasný. V pražském vězení major Smola — bůhví, čím byl před tím, než se stal majorem — chytil Žida za krk a řval: "Všechno, co Hitler dělal, nebylo dobré, ale že zničil Židy, to bylo správné. Ještě jich mnoho uniklo, my to doděláme". Autor si dovoluje zařadit tohoto zřízence komunistické strany mezi doklady české brutální povahy. Na druhé straně však, jak jsme se zmínili, autor uvádí s nelibostí, že 28. října 1918 nebylo vytlučeno ani jedno okénko. Tak vlastně kam nás autor vede? Je česká povaha surová, jako onen major v Ruzyni, nebo tak slabošská, že ani nevybíjí okna? Zdá se, že autorovi se hodí uvrhnout na českou povahu i tu i onu hanu. Projevuje sklon k důsledné pomluvě. Právě, že president Hácha 14. března 1939 se "vnucoval Hitlerovi jako partner". Těm, kdo lépe dbali seznámit se s událostmi oné noci, je známo, že Hácha omdlel, když uslyšel Hitlerovy požadavky, a že ho musili dosti dlouho křísit. Autor praví, že má nepřeborné množství dokladů. Věříme, že má, jestliže se rozhodl pokládat za projev národní povahy to, co bylo terorem vynuceno. Byly průvody, které se kořily vládě, resoluce, které žádaly smrt pro ty, jež vláda obžalovala. Kdyby byl pilnější, autor by mohl zvětšit, jak takové průvody a resoluce vznikají.

Hledaje, co všechno je v Čechách špatného, autor se letmo zastavil také u vědy, a z Chalupného studie "Národní povaha česká" z roku 1907 cituje: "Řidší jsou mezi Čechy systematické než impresionistické — vědecký impresionismus je česká zvláštnost." Vyjádřiv takto svou nelibost k impresionismu — autor na to ihned zapomněl a ještě na téže stránce nazval svůj článek impresionistickým. Máme tedy co dělat s impresionistou, který je proti impresionismu.

Ze svého líčení autor zcela vypustil ten velký fakt, že Češi žili mezi dvěma největšími dobyvateli, jací se vyskytli v moderní historii: vedle nacistického Německa a sovětského Ruska s jeho komunistickou internacionálou. Důkladná to vynechávka. Z jeho líčení spíše vyplývá, jakoby Češi, ponechání sami sobě, vždy nezbytně směřovali k poddanství.

Ovšem že se chceme zeptat autora, s kým a s čím Čechy srovnává, který jiný národ jim doporučuje vzít si za vzor. Celkem věrně líčí trapné ovzduší v Čechách po Mnichovské konferenci, ale trapné ovzduší bylo také ve Francii a v Anglii a bylo tam dříve. Mnichovská tragédie nezačala v Čechách. Začala — když Francie odmítla dodržet smlouvu s Československem, a když Anglie více než kohokoli jiného v posledních padesáti letech oslavovala svého ministerského předsedu, který z vyjednávání s Hitlerem se vrátil se zoufalým přesvědčením, že Hitler je v podstatě gentleman — který dodrží slovo. Toto všechno uvádíme v souvislosti s otázkou, koho si vzít za vzor. Autor cituje výrok cizince, že o následcích Mnichovské dohody v Čechách bylo "trapno přemýšlet". O Francii a Anglii bylo příjemno přemýšlet?

V Čechách, praví autor, byli kolaboranti s nacisty. Byli, malinká a nevlivná skupinka jich. Větší historie je ta, že mnohem četnější kolaboranti byli ve Francii, Belgii, Holandsku, Norsku, nosili uniformy, zatýkali lidi a vytvářeli legie, které bojovaly pod nacistickým vedením. Nic takového v Čechách. Ve Francii v čele kolaborantů stáli národní hrdina maršál Petain a několikánásobný ministerský předseda Laval. V Čechách žádný významný politik se nevyskytl mezi kolaborantskou drobtinou.

Avšak autor dále vypočítává české hříchy. Češi jsou devotní, podkuřovali Masarykovi, příliš ho velebili pro autorův vkus. To ukazuje na vadu v českém charakteru. Pravda je, že někteří Masaryka chválili, jiní ho kritisovali a už roku 1925 přemýšleli, jak ho svrhnout s

(Pokrač. na str. 6)

O brankáři na jevišti

(Dokončení)

Krejčí se ženských zcela zmocnil. Poposedávaly rozčilením na nehoblovaných prknech, oči měly dokořán, ústa pootvřená a civěly na svého proroka, který v konečné fázi svého monologu byl ochoten slíbit cokoliv: milosrdenství Boží i proletářskou revoluci, odpuštění hříchů i šibenice pro vykořisťovatelské upíry.

Tim Řehoř Kocifaj obvykle končil.

Ludva Kocifaj byl za tátových kázání ve sklepě vyřazen ze hry, seděl tiše v pozadí a měl čas dobře poslouchat, jak se vyvíjí hra na fotbalovém hřišti, odkud až sem zaléhaly zvuky a křik z hlediště. Už podle jednotlivých výkřiků, podle vzdechů a křiku z hlediště Ludva poznal, co se na hřišti vlastně děje.

Bývalý brankář F.C. Slezská Ostrava do sebe vstřebával každý úlomek zvuku, který k němu z hřiště pronikl, ale i když si dokázal na základě svých dlouholetých zkušeností z branky místního F. C. představit, jak se situace na place vyvíjí, přece se Ludvovi asi zdálo, že do něj vniká i jakýsi ledový průvan a umrtvuje obrazy, jež se v něm rodily. A někdy měl Ludva i dojem, že se v něm slévá několik proudů, jeden byl studený, druhý se podobal roztavenému železu. cítil, jak v něm všechno vře, přelévá se se vztekou silou, páry se srážejí a napínají jeho pokožku.

Ludva měl strach, že lítostí praskne, vybuchne a rozletí se na kusy. Ludvovi se asi zdálo, že se v něm napíná tisíce drobných pružinek, že je připraven ke skoku, že jej síla nadená nad strop sklepa rovnou na hřiště. Ludva snad už cítil, jak jej síla táhne nahoru, uvědomoval si, že kdyby se snažil ji přemoci a zůstal sedět, tak by asi skutečně praskl samou lítostí.

Jen skončil Řehoř Kocifaj, tak se zvedl Ludva a začal velkým hlasem: — Hle, d'áblův chřtán se rozevívá!, přitom Ludva zvedl paži a ukázal směrem k fotbalovému hřišti F.C. Slezská Ostrava, přičemž báby z kolonie si mohly myslet, že Ludva ukazuje vlastně na kořalnu U dubu.

Potom Ludva začal o chlápých tělech, která v sobě nemají ani kousíček místa pro Ježíška, rozvíjel myšlenky o tom, kam vede nemravnost a cizoložství nynějšího brankáře F.C. Slezská Ostrava Joži Chryzkeho, toho frajera z Třince.

Ale Ludvovo extempore nemělo tu pravou šťávu.

Skutečné velké okamžiky přišly na Ludvu, když se hrálo venku na dvoře před naší králikárnou a když náhodou se Ludva dostal ke slovu ve chvíli, kdy se na hřišti vedle strhl pokřik. To se Ludva hned vykašlal na tátův dramaturgický záměr, rozjel naplno své téma a začal třeba své sestře, Ance Kocifajové, vyznávat lásku, přičemž brečel.

Tohle jsem zažil, když Anka hrála Máří Magdalenu a Ludva Krista.

Scénu, v níž Kristus bere Máří Magdalenu na milost, Ludva doslova odflinkal. Ale potom se na hřišti strhl řev, Ludva zbystřil pozornost, v očích měl náraz plno slz — a přišla jeho chvíle.

Proměnu Ludvy Kocifaje ve strhujícího herce signalizovat nejprve jeho hlas. Když to na něj lezlo, snížil svůj hlas. dělal si s ním pojednou co se mu zlíbilo, a když řekl Ance Kocifajové, své sestře: miluji tě Máří Magdaleno, miluji tě se všemi tvými hříchy, tak to z Ludvy znělo jako když se trhá drahé hedvábí; ženské z kolonie počaly ufnukávat a smrkat.

— Nejsem, Pane, odpověděla Anka, hodna tvé lásky a milosti . . .

(Pokrač. na str. 7.)

H & S PORK STORE

(PŘEDTÍM B. HRDINA)

PRVOTŘIDNÍ párky, debrecínky salámy, klobásy, domácí salámy, paprikovaná slanina, tlačěnka a jiné masové výrobky. — Nezapomeňte ochutnat naše znamenité domácí uzené, jakož i vařené šunky. Chutné jaterničky a jelítka každý den čerstvé. Naše specialita: moravské (cikánské) uzené. Výsek čerstvého mladého vepřového, hovězího, telecího, jehněčího a veškeré druhy drůbeže.

JOSEF SUDA, majitel

35-10 DITMARS BLVD., ASTORIA, NEW YORK
(mezi 35. a 36. ulicí) Telefon AS 8-8468

PORADA VE VARŠAVĚ

Přípravná poradní schůzka 28 evropských komunistických stran která skončila ve Varšavě, se jeví jako mnohem významnější událost — než se původně soudilo. Závěrečné komuniké hovoří o demokratickém ovzduší a bratrské spolupráci, založené na zásadách rovnoprávnosti, respektování názorů všech stran a s cílem najít společná stanoviska. Demokratické ovzduší, respektování názorů všech stran, opravdová rovnoprávnost — to nebylo v mezinárodním komunistickém hnutí vždy pravidlem. Tentokrát však myšlenka různorodosti uvnitř hnutí a autonomie každé jeho složky byla jednoznačně v popředí. Nejvíce se o to zasloužil delegát Svazu komunistů Jugoslávie Grličkov, Agence France Presse přisuzuje jeho vystoupení na varšavské schůzce mimořádný význam i z hlediska jugoslávsko-sovětských styků. Bělehradský dopisovatel této tiskové kanceláře praví, že Grličkovův projev byl pečlivě připravován předem v Bělehradě a že každé slovo bylo dobře uváženo. Grličkov odmítl přiznat Sovětskému svazu výsostné postavení v hnutí. A niž jmenoval takzvanou první vlast socialismu, zaujal podle dopisovatele Agence France Presse jasná stanoviska proti sovětským pozicím.

Odmítl plány na světovou konferenci komunistických stran, odmítl bloky, odmítl všechny hegemonické tendence. Konference evropských komunistických stran, která se má uskutečnit do poloviny roku 1975, a to ve východním Berlíně — nebude předstupněm světové konference, ačkoliv se ve dnech varšavské schůzky pro zahájení příprav na uspořádání této takzvané mezinárodní porady vyslovili třeba Gustav Husák a Erich Honecker na československo-východoněmeckém shromáždění v pražské Lucerně. Ve dnech varšavské schůzky se také pokračovalo v různých zemích sovětského tábora v útocích na Mao Ce Tungovu Čínu. Zmíněné československo — východoněmecké shromáždění nebylo v tomto ohledu výjimkou. V sobotním vydání moskevské Pravdy byl vedle zpráv o varšavské schůzce uveřejněn článek předního sovětského komentátora Jurije Žukova.

Jurij Žukov tvrdí, že maoisté chtějí připravit lidstvo o jeho naději v trvalý mír. Podle Jurije Žukova jsou všichni, kterým záleží na míru a bezpečnosti ve světě, rozhořčení nad čínským postojem. O to pozoruhodnější je, že na schůzce ve Varšavě se problém Číny neprojednával. Na schůzce bylo dohodnuto, že případná konference evropských komunistických stran se bude zabývat dvěma námety: za první boj za mír, bezpečnost a spolupráci, za druhé sociálním

Mezinárodní přehled

pokrokem v Evropě. Je však jasné, že otázka Číny by rezbila jak varšavskou schůzku, tak i pozdější konferenci. Sověty tedy musely a budou i nadále muset omezit před obdobným multilaterálním shromážděním svá přání. O tom, že si přejí, aby co největší část hnutí zaujala jasný protičínský postoj, není třeba pochybovat. Cesta ke konferenci evropských komunistických stran začala tím, že myšlenka světové konference i odsouzení Číny jsou vyjmuty z pořadu jednání. Cesta ke konferenci jen evropské není přitom už bez překážek. O jejím svolání do poloviny příštího roku se mluví v komuniké podmiňovacím způsobem a dohodnuto bylo jen další přípravné setkání mezi prosincem a lednem. Není zaručeno, že zůstane jen při jedné další schůzce. Nejdříve bude třeba ještě mnoho otevřených diskusí. Polští hostitelé vyslovili souhlas s návrhem, aby se pořádaly jakési semináře o problémech mezinárodní spolupráce, a to v Jugoslávii, tedy zemi, jejíž zástupce na schůzce ve Varšavě naléhal důrazně na demokratizaci uvnitř mezinárodního komunistického hnutí. Jak známo, autonomní křídlo hnutí v čele s Jugoslávií prosadilo ve Varšavě také zásadu, že jen jednomyslná rozhodnutí získají platnost. Jinými slovy, každé jednotlivé straně přísluší právo veta. Ovšem, tajemník maďarských komunistů Pulai se podle Reutra už pokusil tento princip zředit, když prohlásil, že zásada jednomyslnosti nemá být vykládána tak, aby stála v cestě dobrovolným kolektivním akcím většiny. **DŽ**

PŘED VOLBAMI V ŘECKU

17. listopadu půjdou Řekové, po více než desetileté přestávce, opět k volebním urnám, aby si podle demokratických zásad zvolili nový parlament. Výstavba stabilního demokratického systému není ovšem bez problémů. Z původních politických stran zbyly totiž jen trosky a nynější stranicko-politická struktura se od struktury z doby před vojenským pučem hodně liší. V podstatě jen jedna z politických skupin, které zahájily po ústupu vojenské junty aktivitu, může být pokládána za přímou nástupkyni strany dřívější. V prvních týdnech po pádu vojenské diktatury se na řecké politické scéně objevilo nejméně deset politických stran, protože však nový volební řád nedává menším stranám šanci dostat se do parlamentu, některé se pro volby sdružily a jejich zástupci nastoupili do volebního zápasu na společné kandidátní listině. Volební systém, který vypracovala provizorní vlá-

da stanoví, že každá strana, která chce být zastoupena v parlamentu, musí získat v jednotlivých volebních krajech — nikoliv v celostátním měřítku — nejméně 17 procent odevzdaných hlasů, volební souručenství dvou stran nejméně 20 procent hlasů a volební souručenství tří a více stran nejméně 30 procent hlasů.

Vyhledky na poslanecký mandát mají jen čtyři strany nebo volební souručenství. Je to Jednotná levice, Všehelenská socialistická hnutí, Unie středu a Nová demokracie. Jednotná levice je však jednotnou jen podle jména. Tvrdí ji dvě navzájem se potírající komunistické strany a takzvaná Spojená demokratická levice, která se v poválečných letech zrodila — když byla komunistická strana zakázána. Všehelenská socialistická hnutí je rovněž strana levicová. V jejím čele stojí levicový socialista Andreas Panpandreu. Unii středu vede bývalý premiér a dosavadní ministr zahraničí George Mavros. Strana, která kandiduje pod názvem Nová demokracie má konservativní ráz a jejím vůdcem je premiér Konstantin Karamanlis. Je to jediná strana která má tradici. Je přímo následovnicí strany — která existovala už před vojenským pučem a ve volbách, které se konaly roku 1964, jí projevilo důvěru 53 procent voličů. Na nejzazším pravém křídle stranicko-politického spektra zaujala pozici Národní demokratická unie, kterou zorganizoval bývalý ministr obrany a přívrženec krále Konstantina Petros Garoufalas. Tato monarchistická strana sice dosáhla v posledních dnech předvolební agitaci pozoruhodných úspěchů, velké naděje na obsazení poslaneckých křesel však nemá. Protože se k ní přiklonili někteří konservativci, může Karamanlisovské straně při volbách uškodit, sotva ji však může připravit o vítězství.

Karamanlis je před ostatními řeckými politickými vůdci ve výhodě. Je od 24. července předsedou vlády a v kritickém stadiu, které nastalo po bankrotu vojenské junty, se osvědčil jako osobnost celonárodního formátu. Svou autoritou dokázal ochránit zemi před většími vnitropolitickými otřesy a vytvořit předpoklady ke spořádanému přechodu do éry demokratické. Další Karamanlisovou výhodou je, že na rozdíl od ostatních prominentních členů provisorní vlády, kteří před volbami podali formálně demisi, aby se mohli plně věnovat předvolební agitaci, zůstal v úřadě. Jeho odpůrci mu to májí sice za zlé, obviňují ho z autoritářských metod, ale vzhledem k mimořádným okolnostem se s jeho počínáním smířili. **Chm**

BRANDT V PORTUGALSKU

Prozatímní portugalská vláda uveřejnila návrh zákona, podle něhož mají být na jaře uspořádány volby do ústavodárného Národního shromáždění. Jeho podstatným článkem je, že voleb se mohou zúčastnit jen politické strany a že jediné jejich zástupci mají převzít řízení státu. Volbami mají být vytvořeny předpoklady ke stažení vojenských činitelů z vládních úřadů. Demokrati pokládají ústup vojáků z politiky za samozřejmost, komunisté však k tomu vyjádřili výhrady. Jejich vůdce Alvaro Cunhal na sjezdu strany prohlásil, že by se měl najít modus, který by umožňoval pokrokovým členům armády zůstat v politických pozicích i po volbách. Portugalští komunisté podle názoru různých pozorovatelů o urychlené nastolení demokratického řádu tolik nestojí.

Generální tajemník socialistické strany a prozatímní ministr zahraničí Mario Soares chce zůstat na komunistech nezávislý a doufá, že jeho strana v soutěži s komunisty obstojí. Značnou posilou pro Soaresa byla bezpochyby návštěva, kterou vykonal v Portugalsku předseda západoněmecké sociálně demokratické

strany Willy Brandt. Brandtův zájezd do Portugalska povzbudil i ostatní demokratické složky, zejména lidové demokraty, kteří stojí na pravo od socialistů a kteří jsou svým politickým programem západoněmeckým sociálním demokratům bližší než Soaresovi socialisté.

Portugalská socialistická strana není úplně jednotná. Její levé křídlo, k němuž náleží především mládež, včetně Soaresova syna, má radikálnější program. S Brandtovým umírněným projevem v severoportugalském městě Porto, mladí socialisté spokojeni nebyli. Skandovali při něm hesla o svržení buržoasie a reakce. Mario Soares je však okřikl. Prohlásil na jejích adresu, že portugalská socialistická strana je a musí zůstat stranou všelidovou, nikoli stranou jedné třídy a pozitivně zhodnotil postoj — který zaujal v revoluci střední stav.

Předseda západoněmecké sociální demokracie Willy Brandt se vyjadřoval při své návštěvě v Portugalsku o tamější vnitropolitické situaci dosti zdrženlivě. Na závěrečné tiskové konferenci však přiznal, že portugalské socialisty před příliš úzkou spoluprací s komunisty varoval. Řekl, že demokratické síly Portugalska si zaslouží všestranné podpory a že portugalská socialistická strana jako člen Socialistické internacionály má právo jít vlastní cestou, dodal však, že volební souručenství socialistů s komunisty by podle jeho názoru nebylo správné.

K VÁNOCŮM...

TUZEX zasiláme bezpečně a rychle

TUZEX-ové poukázky jsou nejlepším prostředkem jak pořídit přibuzné ve staré vlasti.

NEODKLÁDEJTE...

Již 50 let cestovní služby

vám zajistí bezstarostné a radostné cestování do Československa.

Nové snížené ceny na 22 až 45 dní

NY — Praha — NY	\$ 369.00
NY — Brno — NY	\$ 363.00
NY — Bratislava — NY	\$ 383.00
NY — Košice — NY	\$ 413.00

Tyto výhodné ceny musí být zaplacený 50 dní před odletem. Změna programu nepovolená. V případě zrušení letecká společnost si ponechává 25% ceny. Ceny podléhají schválení vládou.

Chcete-li umožnit návštěvu přibuzné ho do USA, navštívte TATRU pro informace-anebo napište.

Pro jistotu vždy jen

TATRA TRAVEL BUREAU, Inc.

1465 SECOND AVENUE • NEW YORK, N. Y. 10021
(pri 76. ulici) Tel. RE 5-7972 — RH 4-6185

Praha norskýma očima

Norský nezávislý Aftenposten přinesl reportáž ze současné Prahy. Město nesčetných architektonických lahůdek skrývá za svou úchvatnou fasádou nečekaně vysokou cenovou hladinu. A třídní rozdíly již nesouhlasí s komunistickým učením, píše autor. Běžný Čechoslovák, jenž spěchá do zaměstnání, se zdá být šedivý a resignovaně ukázněný. Položte-li mu otázku, týkající se vnitropolitické situace, stáhnou se mu rysy a odpoví vám stručně, že tady u nás musíme tak úsilovně pracovat, že nemáme čas ani energii k politickým diskusím. Chvilka váhání — a pak to konečně přijde: Komünismus by nebyl špatný, kdybychom všichni museli dít a všichni jsme vynakládali stejné úsilí. Zatím se ale cítíme podvedeni, víme dobře, že členové vedení si žijí jako kapitalisté.

A skutečně působí depresivně vidět elegantní pány vystupovat z vyleštěných šestsettrojek před nejdražšími restauracemi a na druhé straně si v obchodech prohlížet sor-

timent zboží, které skromností, nezajímavostí a šedivostí připomíná Norsko poválečných let. Výjimkou jsou dovezené věci, jež jsou zase krvavě drahé. Zatímco brožury o cestách do zahraničí vykazují tak nedostupné ceny, že většině zájemců přejde veškerá chuť, snaží se turistické kanceláře, spolu s příslušnými úřady, všemožně propagovat a podporovat cestování do Československa. Hlavním cílem je přesvědčit návštěvníky, aby zůstali delší dobu. To ale není tak jednoduché. Československo je typická průjezdní zem, a zahraniční hosté mimoto ještě nezapomněli na srpen 68, i když se o něm nemluví.

Spíše se hovoří o akutním nedostatku pracovních sil, jenž způsobil zbrzdění výstavby hotelového parku. Na výletě za krásami Karlštejna nemůže návštěvník přehlédnout shrbené babičky, jež se s motýčkami dřou na družtevních lánech. Pro ně svět od středověku moc nepokročil. Vyměnily se jen vládnoucí třídy. Průměrný plat průmyslového dělníka se pohybuje kolem

2.000 korun. Důstojník pobírá mnohonásobně víc. O tom se v rovnostářském Československu samozřejmě nemluví. V kapitalistickém Norsku by tak velké platové rozdíly nebyly vůbec myslitelné.

Turista ze Západu pocítuje divnou chuť v ústech, když se všude a při každé příležitosti setkává s lovci deviz.

**NA LEPŠÍ
K VAŠATOVÍ**

Kde na to berou peníze? Odkud se bere elegance některých lidí? Z normálního platu to být nemůže. Nelze se ale divit, že mnozí — snad pod vlivem inspirace nádherných pražských kulís — se snaží všelijak si přilepšit. Některé role připouštějí určitou improvizaci, jež se však nesmí vymykát režii na Hradě a na ústředním výboru strany — uzavírá norský Aftenposten.

větského diplomatického sboru. Tato organizace, disponuje také značným množstvím deviz k podpoře různých, v dané chvíli vhodných teroristických organizací, k podpoře na Moskvě závislých komunistických stran mimo sovětskou sféru vlivu, i k přímé organizaci různých pučů a politických zvrátů, ať už to byly četné pokusy v jižní Americe anebo dokonce i v samotné východní Evropě.

Zahraniční oddělení tajné sovětské politické policie mělo svůj podíl i na potlačení československého obrodného procesu — dodnes sleduje a kontroluje počínání i nejvlivnějších osobností zemí, které jsou součástí Varšavského paktu.

Také československá výzvědná služba byla a je znovu zapojena k špiónážním účelům v celé řadě zejména západoevropských zemí. Jenže díky roku 1968 vyšlo o této aktivitě mnoho najevo, když řada československých kádrových důstojníků, ať už je k tomu vedly nejrůznější důvody, přestala těmto pochybným cílům sloužit. Lze si vzpomenout na případ generála Šejny, ještě více pak na významného činitele československé rozvědky Ladislava Bittanna, který i knižně popsal organizaci československé, Moskvou řízené špiónáže v demokratických státech. Zpravodajská služba je stále nepříjemnou součástí dnešní reality. Jediný rozdíl je v tom, že zatímco v demokratických zemích se živě diskutuje o jejich metodách a praxi, že zatímco v těchto zemích někdy až naivní liberalismus by si přál, aby vlastně vůbec nebyla, ve východní Evropě je tato in-

Listárna . . .

PROHLÁŠENÍ

Videňské svobodné listy a Americké listy přinesly nedávno komentář Jaroslava Dreslera, v němž jsem nepříliš vybíravým způsobem kritizován za to, že jsem údajně poskytl rozhovor neonacistickému listu "Deutsche National Zeitung."

K tomu bych rád poznamenal toto: Jakoukoliv spolupráci s extremistickými listy a organizacemi odmítám a proto bych nikdy neposkytl interview listu jako je DNZ. Tento rozhovor (mimořádně obsahově zcela nezávadný) byl ze mne vyhlášen stejně podvodným — a bohužel zákonně nepostižitelným — způsobem, jako se to již dříve stalo celé řadě osobností německého veřejného života, m. j. např. jeoncmu členovi Bundestagu — poslanci SPD — a dokonce i šéfovi německého Verfassungsschutzu, p. Nollauovi. Samozřejmě budu napříště opatrnější, ale byla by domýšlivost, kdybych chtěl být dokonce prozíravější než šéf německé tajné služby.

Pražský rozhlas na mne v této záležitosti zaútočil dokonce ještě den před vyjitím DNZ (!), samozřejmě následovaly i listy jako Rudé právo a další. S politováním беру na vědomí, že existují i exilové listy, které bez ověření použijí dokonce i stejných výrazů jako "znormalizovaný" tisk. Rozhlasové stanice Svobodná Evropa a Deutsche Welle upozornily bezprostředně po vyjití zmíněného německého listu posluchače v Československu na to, jak se věci ve skutečnosti mají.

Jar. Dresler mi poslal 15. října omluvný list s tímto textem: "S politováním Vám sděluji, že jsem se teprve dodatečně dověděl, že jste svůj rozhovor, otištěný letos v létě v časopise "Deutsche National Zeitung", neposkytl přímo redakci tohoto listu, kde byl Váš rozhovor otištěn bez Vašeho vědomí a svolení, ba proti Vaší vůli. Tak jste se stal obětí pravicevé politické intriky, kterou jsem bohužel včas neprohlédl. Tím padají argumenty, které jsem z toho mylně, unáhleně a nedomyšleně vyvodil. Zejména však nebylo nikdy mým úmyslem Vás osobně urazit nebo se dotknout Vašeho náboženského přesvědčení. V dokonalé účtě Jaroslav Dresler." Samozřejmě беру tuto omluvu na vědomí a tím je tento případ vyřízen. Domnívám se však, že by měl být pro celý exil poučením a výzvou k větší snášlivosti a k větší vzájemné důvěře.

Solingen, dne 16. října 1974

Luděk Pachman

Poznámka redakce. Panu Pachmanovi se omlouváme. Stali jsme se obětí stejné intriky, jaké podlehl nejen autor komentáře pan Dresler, ale i sám pan Pachman. Parafrázujeme jeho vlastní poznámku: byla by domýšlivost, kdybychom chtěli být prozíravější, nežli šéf německé tajné služby . . . Naše omluva tím však neztrácí na upřímnosti.

Americké listy

stituce tabu, o níž se nesmí veřejně ani psát ani hovořit, jejíž oficiální jméno většina občanů ani nezná, a jejíž činnost je pod trestem vyrazení státních tajemství vysoce utajenou záležitostí. Zejména však českoslovenští občané mohou mít v dobré paměti rok 1968, kdy několik nesmělých otázek i na tuto adresu — dodatečně vyvolalo obvinění pozdějšího normalizačního režimu, že tím prý takzvaní kontrarevolucionáři chtěli poškodit a ohrozit životní zájmy státu.

I to je ovšem značné pokrytectví. Demokracie není v žádné rovině s totalitou slučitelná, ale i demokratický stát musí mít zájem čelit konspiracím, jejichž jediným účelem je právě demokratický stát zničit. Jestliže se však o činnosti zpravodajských služeb v demokracii veřejně diskutuje, jestliže

se žádá víc efektivnosti, kvalifikace a odpovědnosti vůči vlastní zemi, třebas i na úkor laciných a nakonec jen pro zábavu publika určených Jamesů Bondů, patří to vlastně k věci. Nejméně na to mohou poukazovat ti, kteří si na instrumentu tajné policie a výzvědné služby založili celý svůj systém moci a vlády.

KJ

Jedná se s Madridem

Hned na několika úrovních se konaly porady představitelů Československa a Španělska. Delegace ministerstev zahraničních věcí jednaly v Praze o dalším rozvoji oboustranných vztahů. Obchodní komora měla zase několik schůzek s představiteli španělského průmyslu a obchodu.

ŠPIÓNOMÁNIE

V Československu nikdy nesměly být promítány filmy o dobrodružstvích smyšleného agenta britské výzvědné služby Jamese Bonda ani o jeho dalších, ženských či mužských nástupcích. V jistém smyslu je to škoda. Divák v Československu by byl mohl postřehnout s jakou ležérností a s jakou dávkou humoru přistupuje občan v demokratických zemích k institucím — jejichž obdoby vzbuzují v politických diktaturách hrůzu a smí se vyslovovat jen šepem.

Ve Spojených státech se právě živě diskutuje o úloze zpravodajské služby, známé i u nás pod zkratkou CIA. V Německé spolkové republice, kde byl odhalen východoněmecký špión Guillaume přímo v centru úřadu šéfa vlády, se zase živě diskutuje o poměrech ve spolkové zpravodajské službě. Při vyšetřování tohoto případu vyšlo najevo, že tato služba svého času — a to věru patří už minulosti — shromažďovala materiály i o soukromém životě předních demokratických politiků. Odpovědné osoby jsou povinny vypovídat příslušné věci a člověka, který prožil část svého života v diktatuře — naplňuje tato praxe úžasem. Demokratický stát je založen na vůli lidu, vyplývající ze svobodných voleb, je založen také na kontrole veřejného mínění. Ale demokratický stát nutně potřebuje v dnešním světě určitou ochranu a obranu svého systému proti prokazatelným pokusům tento systém zlikvidovat. Žádná zpravodajská služba na své-

tě se neobejde bez jistých konspiračních mechanismů, bez jisté míry utajení své činnosti, a zejména v demokracii je to nutným zlem, protože právě v ní se taková činnost vymyká příslušné veřejné kontrole, která je prvořadým požadavkem demokratického státu. Čteme-li dnes kritiky i velmi liberálních západních žurnalistů, zdá se že lze pochopit jejich rozhořčení nad tím, že i v demokracii má aspoň jakési minimum věci přednostního státně-politického a strategického zájmu zůstat utajeno, ale je nutno se také usmívat jejich přáním, aby zpravodajské služby jejichž hlavním účelem je konec konců zajistit kontinuitu politického liberalismu proti všem nebezpečím diktatur, byly vystaveny jinak běžnému demokratickému hlasování, co mají či nemají činit.

Už po pět desetiletí pracují po světě agenti sovětské špiónáže, v posledních třech desetiletích se k nim postupně připojili agenti závislých východoevropských zemí. Jedná se o organizace, které se neštítí použít jakýchkoli prostředků, od zneužití diplomatických postavení, organizování provokací, dodávek zbraní teroristům až po prachobyčejné vraždy. Po celém světě je smutně proslulá zkratka sovětské KGB, a to bez ohledu na různé změny názvů. Podle střízlivých odhadů přísluší k této organizaci téměř polovina sovětských diplomatů v zahraničí. V roce 1971 byla například Británie nucena vypovědět z Londýna značnou část so-

SPORT

Po týdenní přestávce pokračovala I. fotbalová liga 10. kolem. V pražském derby Sparta-Bohemians si obě mužstva rozdělila body, když jejich utkání skončilo nerozhodně 1:1. V Plzni zvítězila Ostrava 0:2 a Nitra podlehl bratislavskému Slovanu 1:4. Ostatní výsledky: Dukla Praha-VSS Košice 2:1, Třinec-Sklounion Teplice 2:0, Žilina-Trnava 1:1, Inter Bratislava-Slavie Praha 2:0, Jablonec-Zbrojovka Brno 2:0. V tabulce je situace neobyčejně vyrovnaná. Mezi prvním a desátým mužstvem je rozdíl pouze dvou bodů. A tak díky lepšímu skóre je v čele tabulky Slovan a Inter Bratislava před Duklou Prahou a Třincem. Všechna mužstva získala po 12 bodech. Na 15. místě je Nitra s 8 a na 16. místě Plzeň s 6 body.

Výsledky 10. kola II. fotbalové ligy: Kladno-Hradec Králové 2:1, Trenčín-Pov. Bystrica 2:1, Vítkovice-Liberec 2:2, Martin-VSŽ Košice 1:0, Vlašim-Pardubice 2:1, Prešov-Kys. N. Mesto 1:1, Bardejov-Banská Bystrica 1:1, Lok. Košice-Prievidza 2:0. Předsednictvo Čs. fotbalové-

Z české Nebrasky

Agilní pracovnice, paní D. Laflerová ze Sdney, která už před léty zorganizovala reprezentační skupinu tanečniců Besedy v tomto severozápadním koutu Nebrasky, oznamuje, že v neděli 10. listopadu pořádají tradiční Český den v Ledce Pole, v okrese Cheyenne. Tento Český den se těší veliké oblibě našich krajanů. A my vyzýváme všechny krajany v západní části Nebrasky i sousedy ve Wyomingu a Koloradu, aby podpořili tuto českou akci.

— Kuč.

Staví se, staví . . .

Čs. sdělovací prostředky neustále hovoří o vysokém tempu výstavby v Československu a uvádějí skoro denně nějaké nové projekty či nové zaváděné výrobky; nebo alespoň rekordní úspěchy v tom či onom oboru. Tak třeba plzeňská Škodovka vyrobila za posledních 20 let přes 3000 elektrických lokomotiv, z toho dvě třetiny pro export; a mají tam novinku: čtyřnápravový typ 55 E, použitelný i pro rychlost 200 kilometrů v hodině. Jablonecké sklárny zase zvyšují efektivitu tím, že dovážené volné brusivo nahradily tuzemským materiálem. Světovou novinku — buničinu z listnatých stromů — má vyrábět nová celulózka ve Vranově nad Toplou, kde se také staví moderní textilka. V závodě Kovofinís v Ledči nad Sázavou dokončili vývoj za řízení pro nanášení práškových nátěrůvých hmot v elektrostatickém poli, prostě: nový, hygieničtější způsob lakování pro strojírenství a stavebnictví. Vodní dílo Liptovská Mara na Váhu má zas za úkol jednak doplnit systém vážských přehrad, zabráňujících povodním, jednak napomoci při čištění toku a navíc instalovanou elektrárnou

ho svazu uveřejnilo termínovou listinu zápasů čs. reprezentačního mužstva pro rok 1975. Fotbaloví reprezentanti mají na programu deset zápasů: 31. března v Praze ČSSR-Rumunsko, 20. dubna v Praze ČSSR-Cyprus, 30. dubna v Praze ČSSR-Portugalsko, 7. května v Košicích ČSSR-ZSSR, 7. června Rakousko-ČSSR, 10. září ČSSR-Švýcarsko, (v Brně), 15. října v Bratislavě ČSSR-Bulharsko, 29. října v Bratislavě ČSSR-Anglie, 12. listopadu Portugalsko-ČSSR, 23. listopadu Cyprus-ČSSR. Výsledky 13. kola I. hokejové ligy:

České Budějovice-Kladno 2:4, Košice-Litvínov 9:4, Plzeň-Brno 4:3, VŽKG-Bratislava 4:1, Jihlava-Gottwaldov 3:1.

Tabulka:

1. SONP Kladno	13	20
2. Sparta	12	20
3. Dukla Jihlava	13	18
4. CHZ Litvínov	13	14
5. Sn Bratislava	13	14
6. M. Č. Budějovice	13	12
7. VSŽ Košice	13	11
8. Škoda Plzeň	13	11
9. Tesla Pardubice	12	10
10. TJ VŽKG Ostrava	13	10
11. ZKL Brno	13	9
12. TJ Gottwaldov	13	5

—pza—

“Její pastorkyňa” v koncertní formě

Ve středu 16. října uvedla “The Little Orchestra Society” v Avery Fisher Hall již po druhé Janáčkovu operu “Její pastorkyňa”, která je mimo Československo známa jako “Jenufa”. Toto druhé provedení bylo nesrovnatelně lepší, než provedení z roku 1966.

“The Little Orchestra Society”, podnik financovaný ze soukromých prostředků a hlavně milionů dirigenta Thomase Schermana se pro finanční obtíže rouzloučí po této sezóně s newyorskou veřejností.

O úspěch nádherné opery se zasloužili v první řadě dva čeští pěvci, Nadežda Kniplová a Ivo Židek a anglická představitelka Jenuffy, Alexandra Hunt, ideální hlasem, zjevem i hrou. Ale hvězdou provedení byla Kostelníčka Nadeždy Kniplové, jež uchvátí obecenstvo výkonem, který kritik “The New York Times” nazval “obrovským”. Dramatická síla této umělkyně, její velký — zase podle kritika Timesu — wagnerovský hlas, doslova hypnotizovaly obecenstvo, které jí uspořádalo velkou ovaci. Doufejme, že zde tuto neobyčejnou pěvkyni zase brzy uslyšíme. I všechny ostatní výkony, Števa mladého amerického tenora Gary Glazea a hlavně Laca zasloužilého českého tenora Ivo Židka, byly vynikající. “Jenufa” byla zpívána česky s kupodivu jasnou výslovností.

15. listopadu bude “Jenufa” znovu provedena na scéně

JACÍ JSME . . .

(Dokonč. se str. 3)

presidentského úřadu. Teprve komunisté autorovi vyhověli a zakázali chválit Masaryka. Autor dokonce se neostýchá citovat dokonale známého pana Antonína Novotného jako přijatelnou autoritu v této věci. “Neztrácejte hrdost, nepadejte do prachu, nepoklonkujte”, pravil tento pan Novotný. Nevinnému autorovi zcela ušlo, že pan Novotný se tak vyslovoval v zájmu jiného, gigantického, nařízeného podkuřování a velebení.

Dále, Češi jsou maloměstáci. Podle autora by se mohlo zdát — že tím se Češi odlišují od všech ostatních národů. Jak si vysvětluje na příklad historii francouzské literatury, která od začátku 19. století se vyvíjela v zuřivém odporu k maloměstáctví ve Francii? Musí se z této literatury zdát, že bašta maloměstáctví byla ve Francii, ne v Čechách. V Čechách vynikající lidé dlouho čekají na uznání — jestliže se ho vůbec dočkají. Panebože, co ví autor o hi-

Metropolitní opery. V sezóně 1924/25 byla tam nastudována po velkém úspěchu, který docílila ve Vídni s krásnou Marií Jeritzovou — Jedličkovou v titulní úloze, avšak tehdejší hudebně konservativní a puritánské obecenstvo Met nebylo zralé pro toto geniální dílo. Jsme přesvědčení, že dnes bude přijato zcela jinak.

Jst.

storii, jestliže myslí, že na západě uznání přichází snadno a hned? Češi jsou nesvorní, kárají se, nenávidí jeden druhého. Opět ponebože: v jiných národech vždy panovala svornost, nikdy tam skupiny nebojovaly proti skupině, nikdo se tam nehádal? Historie národů byla harmonická — až na český případ? Aby nic nevynechal, autor pohanil také české schopnosti hospodářské za první republiky.

Řekneme, co nás napadá: impresionistický autor sesbíral obecné vady nedokonalé lidské povahy a lidského stavu, jak se za všech dob a ve všech národech projevovaly, a z neznámých důvodů to uvrhl výlučně na hlavu Čechů. — Dále nás napadá: kam nás autor chce dovést? Jestliže dokazuje, že česká povaha je brutální, ráčí připravovat nejlepší výmluvu pro komunisty. Mohou říci: jsme brutální, poněvadž česká povaha vůbec je brutální; jednáme v české tradici, dejte nám pokoj se svou pokryteckou kritikou.

Ještě něco nás napadá. Je nesporným úkolem exilu sbírat v západním světě sympatie pro národ, jež pokládáme za znásilněný. Kdyby však západní politikové se seznámili s memorandem našeho autora, mohli by říci: čím si zaslужujete sympatii? dostali jste, co vám patří, co jste sami připravovali, co je ve vás, žalujte sami na sebe. Budeme zkoumat, není-li nějaká jiná, méně elitní pravda o české povaze.

EKONOMICKÉ PROBLÉMY

Podle čs. vládního mluvčího pokračoval v prvních třech čtvrtinách letošního roku v čs. ekonomice stejný vývoj jako v posledním období: průmyslová výroba oproti loňsku mírně stoupla, ve stavebnictví je naopak o něco nižší. Přes růst počtu pracovních sil ve stavebnictví zaostává nejviditelněji bytová výstavba. V zemědělství je po slušných žních mnoho potíží s okopaninami.

I podle vládních míst by — ve srovnání se zeměmi klimaticky podobnými — měly být výnosy brambor a hlavně cukrové řepy vyšší. Vládní mluvčí k tomu dodal, že “cukr je dnes ve světě výhodným platidlem, jeho cena je několikanásobně vyšší než před časem.” Na čs. ekonomiku stále doléhá celosvětové zvyšování cen a nedostatek některých paliv a surovin. Podle výroků předse- čs. vlády musí také čs. výrobky hlavně co do kvality soutěžit se stále větší konkurencí. Vysoké ceny se za nekvalitní zboží nedostávají.

Oficiální místa si také stále stěžují na to, že se dávají pomalu a pozdě do provozu drahá technologická zařízení,

Telegraficky ze světa

V Moskvě bylo oznámeno, že sovětský muž číslo jedna Leonid Brežněv, navštíví v lednu Káhiru. Bude se nejspíš pokoušet obrátit vztahy mezi Egyptem a Moskvou. • Izraelská vláda oficiálně prohlásila v Tel Avivu, že rozhodnutí Spojených národů dat Palestincům hlas, je nelegální. • Šest návštěv Henryho Kissingera v Izraeli znamenalo vřelé přijetí.

Ta sedmá byla chladná, USA prý jsou příliš benevolentní vůči Arabům a Palestincům. • Vzhledem k nedávným objevům velkých naftových ložisk na severovýchodě Mexika, požádala tato země o udělení statutu pozorovatele v Organizaci zemí exportujících naftu. • Nobelovu cenu v oboru chemie získal letos Američan Dr. Paul J. Flory, otec plastických hmot. •

dovezená ze Západu. Na tuto tzv. “racionalizaci” bylo letos k dispozici devizových prostředků za 1 miliardu korun. Kritizována je ovšem i roztržitost nákupních akcí, na něž připadá v průměru necelý milion korun. Takové drobení investic nemůže — podle samotných čs. odborníků — přinést žádoucí účinek. Jenže důvod je opět nahoře: ústřední orgány se chtějí devizami zavděčit kdekomu.

Očima celníků

Podle statistiky slovenského Celního ředitelství se čs. turisté přesunují stále více “na

vlastní osu”. V minulé sezóně to bylo na přechodech na Slovensku — tj. především na trase do Maďarska, Bulharska, Rumunska a Jugoslávie — více než 60%, jen za červenec a srpen přes 800.000 vozů, samozřejmě i projíždějících cizinců. Autobusů tu projelo za tu dobu přes 70.000. Celník vidí hlavně protivníka, Odtud i další číslo: na 20.000 přestupků v oblasti zboží a deviz. V jednom autobusu se zjistilo přes 18.000 “nehlášených” korun. Jeden hudebník chtěl prý provézt techniku za 20.000. “Bystré očko” ho však nepustilo.

PODPORUJTE
ČESKOU
NÁRODNÍ
ŠKOLU

O brankáři na jevišti Po Chruščovovi

(Pokrač. ze str. 3.)

Ale jak to ta holka dokázala povědět! To jsem zrovna cítil, jak jí ta slova, dříve než je vydechla, prolétla duší jako ostrý šíp, nebo jste i při troše fantazie mohli mít dojem, že na Anku sjela z nebe neviditelná guilotina, rozpůlila krejčovskou holku a obnažila její srdce.

Ani jsme nepostřehli, zdali Anka vůbec pohnula rty, zdálo se nám všem na dvorku, že slova z ní vycházejí zázrakem. Všichni jsme také zaponněli, že se o Ance povídá, že je kurva.

Naráz se z ní stala světice.

Vůbec jsem nechápal kde se v té holce bere ta velká proměna. Před představením to byla jen nohatá, rozjivená holka z ulice, ale jak se postavila před hadr, co jej její táta pověsil před naší králikárnu, aby zakryl prkna chlívků, už bylo z Anky zcela jiné stvoření.

Jednu neděli na podzim roku jeden tisíc devět set čtyřicet, když vedle na hřišti byl zahájen první poločas ligového utkání F.C. Slezská Ostrava versus S. K. Olomouc, vstoupil na dvorek pan Richard Ryšánek, nyní Rick Ricky, profesionální mistr Evropy v polotěžké váze boxerské arény za divadlem.

Představení na našem dvorku už bylo v polovině, Anka Kocifajová šeptala své prosby o odpuštění, když její oči padly na pana Ryšánka, který měl na sobě elegantní flaušorý kabát a byl skoro ještě větší frajer než Jožo Chryzcke, golman F.C. Slezská Ostrava.

Anka Kocifajová se zakoktala, ale nějak se z toho vymotala a pokračovala pak už normálně; viditelně však ztratila zájem na hře; dobře jsem viděl, že očima sleduje pana Ryšánka.

Paní Preisová musela nějakým instinktem vycítit, že pan Ryšánek vešel do našeho dvorku. Její snědý obličej zbledl, poněkud se nahnčila, jako by užuž čekala tíhu svalnaté paže pana Ryšánka, až jí spočine na rameni.

Jan Ryšánek tiše přistoupil k paní Preisové a skutečně ji svou pracku na rameno položil, ale paní Preisová tu tíhu už unesla, byla na ni připravena. Ani se na pana Ryšánka nepodívala. Jen civěla na Anku Kocifajovou, která se dostala k nejlepšímu výstupu: vztahovala ruce k svému bratru, tedy ke Kristovi; Kristus plakal, slzy se mu kutálely po tváři, protože podle mrazivého zahučení hřiště poznal, že domácí dostali gól.

Anka si myslela, že hra se jim nemožná dá, tak si přidala v textu několik vět, aby mohla ještě vztáhnout paže. Podobala se andělu, jen vzlítout.

Vím, že tehdy stačilo, aby Anka jen trochu pohnula dlaněmi a už by se býval stal skutečný zázrak: Anka by se bývala nadnesla a plachtěla si to ve své růžovém rouchu rovnou na fotbalové hřiště a odtamtud nad celé město.

Tak moc jsem si přál, aby Anka pohnula dlaněmi, že jsem myslel, že vidím cosi jako záchvěv v konečcích jejích prstů, ale tam to všechno zemřelo. Asi to bylo ve chvíli, kdy se setkala s očima pana Ryšánka, hlas se Ance potom zlomil, paže poklesly.

Anka celá zčervenala, těžce dosedla na praktikábl, skryla hlavu v dlaních a plakala. Ale doopravdy.

Pan Ryšánek sevřel paní Preisové rameno.

Židovka se ještě více nahnčila a řekla tiše: — Tak vy jste se vrátil?

— Ano, vrátil jsem se, povídal pan Ryšánek a dival se na brečící Anku Kocifajovou. Anka musela cítit, že se pan Ryšánek na ni dívá, zvedla udušený obličej — usmála se.

— Vrátil jsem se, šeptal pan Ryšánek, ano. Vrátil jsem se . . .

(c) INDEX 1974

Polsko v Praze

V pražském Parku kultury a oddechu se konala výstava k třicetiletí Polské lidové republiky. Byla zahájena za účasti vysoké polské delegace. Výstava pojednávala o celkovém růstu polského hospodářství, se zvláštním důrazem na techniku a vědu. U této příležitosti byly také podepsány kontrakty na dodávku dvou polských zařízení pro Československo: bude to jedna z největších průmyslových skladových chladiren ve střední Evropě (umístěna v Dašicích u Pardubic) a pak průmyslová škrobárna.

Hálkovy oslavy

U příležitosti 100. výročí smrti Vítězslava Háška se konal na vyšehradském Slavíně v Praze pietní akt. Věvec na hrob položili i občané z básníkova rodiště.

Japonský zájezd

V říjnu a listopadu pobývá na koncertním turné v Japonsku známé Smetanovo kvarteto. Vedle slavnostních koncertů v Tokiu, která jsou i součástí oslav Roku české hudby, vystoupí kvarteto v Japonsku ještě celkem čtyřicetkrát.

Před deseti lety skončila náhle a zcela neočekávaně takzvaná Chruščovova éra. Ovlivnila však přirozeně také československý vývoj, jeho situaci v zemi, která byla součástí sovětského mocenského systému. Československo zvláště kruté poznalo stalinismus. Čistky, koncentrační tábory, vykonstruované politické procesy s početnými rozsudky smrti, chorobný antisemitismus, všechny tyto typické průvodní jevy stalinismu měly v naší zemi větší rozsah a ostřejší dopad, než v ostatních částech Stalinova východoevropského imperia.

Stalinova smrt v březnu 1953, krátce na to následovaná i Gottwaldovým odchodem, zpočátku u nás nesignalizovala podstatnou změnu. V moskevském vedení probíhal tvrdý boj o diktátorovo dědictví a nám málo známý zemědělský ideolog Chruščov potřeboval několik let k definitivnímu upevnění své pozice nového šéfa sovětské strany. Teprve v únoru 1956, na dvacátém sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu se Chruščov v neveřejném projevu odvážil strhnout masku ze Stalinovy glorioly. Vyhlásil, že Stalin hrubě zneužil svou moc, že připustil, aby byli křivě žalováni a pak popraveni poctiví komunisté, že zemi dostatečně nepřipravil na německou invazi, že se dopustil mnoha strategických a politických omylů, že je odpovědný za roztržku s Jugoslavií.

A mnoho dalších věcí. Pro svět to většinou nebyly novinky, ale takovéto odsouzení z úst samotného sovětského stranického šéfa muselo nutně působit jako bomba, především ve vlastní sovětské sféře vlivu. A bylo zřejmé, že z tohoto odhalení bude třeba vyvodit aspoň některé důsledky. Českoslovenští vůdci se ocitli ve zvláštní situaci. Nejen pro onu tvrdou stalinistickou minulost, nýbrž i vzhledem k faktu, že právě v Československu — na rozdíl dokonce od samotného Sovětského svazu — původní stalinistická garnitura ještě zůstávala pevně u moci. V některých jiných zemích sovětského bloku museli přední stalinisté odejít, Maďarsko a Polsko, připomeňme si, už dokonce vstoupilo do období značné liberalizace, vedoucích funkcí se ujímali spíše Stalinovy oběti. Vládní Prahu zachvátila panika. Na jedné straně bylo ovšem třeba hlásit se k novému sovětskému vůdci a jeho programu, na druhé straně bylo zase třeba omezit potřebnou destalinizaci na minimum a Československo tu věru dlouhou dobu hrálo poslední housle. Jen nesměle se připustilo i u nás jakéś — prý nepřilíš velké porušování zákonnosti — Zápočkový a Novotný však znovu

potvrdili určitou oprávněnost politických procesů z padesátých let a zejména všemožně zdržovali rehabilitace. Důležitější pro naši veřejnost byla ovšem patrná změna v celkové politické atmosféře.

Bylo možno přece jen zaznamenat určité uvolnění, skončila praxe nejhrubších nezákonností tajné policie, zmenšil se počet politických vězňů — i když i tu — v československém případě část z nich — zejména nekomunistických — si musela ve vězeních a táborech odsedět ještě celý zbytek padesátých let a někteří i první léta šedesátá. A přece jen se i Československo mohlo trochu více otevřít světu, když Chruščov nahradil stalinské představy světovlády teorií mírového soužití a sankcionoval při svých četných cestách i politiku určité spolupráce se Západem. Co je však naprosto hlavní — i v Československu rozproudil nový Chruščovův směr čerstvý vítr, ne-li ve špičkách, pak alespoň v širokých stranických řadách, mezi stranickou inteligencí, v kulturní a ideologické sféře, kde se nyní — s odvoláním na Chruščova — mohlo více přemýšlet a více diskutovat. A čím více předsednictvo strany se snažilo tento proud omezovat, tím více vzrůstalo i vědomí mravní a politické krize v naší zemi, postupně i vědomí nutnosti ji vyřešit, jinými slovy můžeme už v tomto období právem spatřovat zárodky pozdější československé liberalizace.

Chruščov pak znovu — ještě ostřeji — odsoudil stalinismus na 22. sjezdu sovětské strany v roce 1961 a tentokrát muselo ustoupit už i Novotného vedení, uznat nezákonnost procesů a provést alespoň částečné rehabilitace. Neochota a polovičatost s jakou se tak stalo, byla nyní ovšem ještě silnějším podnětem pro kritiku ze strany rostoucího reformního hnutí.

Může být s podivem zjištěno, že Chruščov, který často a rád do Československa zajížděl, sám nenaléhal na větší destalinizaci v naší zemi. Nejsporně ho trochu postrašily události v Maďarsku, sám si pak časem osvojil zvyklosti neomylných diktátorů, jeho úsilím jistě nebylo vyvolávat v sovětské sféře vlivu krize. Je kromě toho možné, že o československých poměrech nebyl právě nejlépe informován. Nesmírně se podívoval, proč se u nás vydávají za vzor sovětské uzneniny. Za jedné návštěvy vyvolal paniku, když se sháněl po generálovi Svobodovi, s nímž za války bojoval na společné frontě. Díky jeho intervenci se generál, upadlý v nemilost, mohl aspoň částečně vrátit do veřejného života. A ku podivu, cítil i jisté sympatie k Antonínu Novotnému, jak

vyplývá ze stručné zmínky v jeho pamětech. Viděl v něm prostého a nekomplikovaného stoupence sovětských zájmů a Novotný se naopak cítil s Chruščovovou protekcí v bezpečí proti možným konspiracím. To by mohlo vysvětlit i onu dosud nevídanou odvahu, kterou projevil Novotného vedení v dopise novým sovětským vůdcům po Chruščovově pádu. UV KSČ v něm vysoce ocenil Chruščovovy zásluhy, o nichž v Moskvě nepadla ani zmínka a ironicky vyjádřil přesvědčení, že důvodem Chruščovova odchodu je vskutku jen vážný zdravotní stav. V Praze ovšem dobře věděli, že v sovětské stranické špičce se uskutečnil mocenský zvrat.

Nemělo by jisté smyslu idealizovat si Chruščova a jeho takzvanou éru. Její pokrokovost byla relativní právě jen ve srovnání s předcházejícím stalinismem.

Jeho pád musel ovšem vyvolávat značné obavy. Vzpomínám si, jak několik dnů před ním jsme diskutovali v Moskvě se sovětskými žurnalisty o nebezpečí návratu ke stalinickým praktikám, co by se stalo, kdyby jednoho dne bylo prostě lapidárně oznámeno, že Chruščov byl svržen. Sovětské kolegové nás ubezpečovali, že to není možné, že sovětský lid by něco takového nepřipustil. Jako obvykle se mýlili. V Československu přijali s neskrývanou radostí zprávu o Chruščovově odchodu z politické scény dogmatikové, kteří se stále nemohli smířit s otřesením starých jistot. Ale ti se rovněž mýlili. Paradoxně, teprve a právě teď směřovalo Československo k liberální reformě, právě teď se stalo i u nás symbolem jméno Alexandra Solženicyna, při čtení jeho Ivana Denisoviče Chruščov prý kdysi plakal — ale noví vůdci v Kremli ho začali opět persekvovat. A v roce 1968 byla destalinizace v Československu úplná a přesáhla ovšem rámec i Chruščovových představ. Pensionovaný bývalý vůdce se marně dobýval do Kremli, rozčilený nad zprávou o invazi, aby svým nástupcům sdělil, že ji mají provést buď pořádně anebo toho raději nechat.

Karel Jezdinský

Co za brigádu?

Při studentské výpomoci na sklizni brambor byly stanoveny základní časové mzdy: pro žáky do 16 let 3,70 Kčs za hodinu, nad 16 let pak 5,25. V druhém příp. i dalším týdnu brigády se mzda zvyšuje na 5,50, event. 7,90. Zemědělský podnik kromě toho platí rodičovskému sdružení vysílající školy 2 — 3 pracovními hodinami. Těchto peněz má být použito na rekreaci a sportovní činnost sdružení.

Zkamenělá ideologie

Zajímavý článek napsal do hamburského listu Die Zeit známý jugoslávský politický publicista a myslitel Milovan Đilas, kdysi aktivní politik, kterého jako reformního komunistu titovský režim odvrhl. Článek má název "Zkamenělá ideologie" a vystihuje podle našeho soudu naprosto přesně i současný stav komunistické ideologie v Československu. Milovan Đilas píše:

Světlem se rozšířila velká iluze — iluze o zanikání ideologií, především o zanikání tak zvané marxistickoleninské ideologie. Tato iluze získala rychle mnoho přívrženců zejména po sovětském vstupu do Československa v roce 1969 — a to u informovaných a přemýšlivých lidí: domnívali se, že se marx-leninismus tehdy odhalil jako obyčejný nástroj intervence sovětské byrokracie v oblasti jejího komunistického vlivu. Také já jsem sdílel tyto iluze, alespoň do té míry, že jsem se domníval, že z toho, že stranická byrokracie pohrdá ideologií, lze vyvodit závěr, že sama ideologie je nepoužitelná.

Nicméně: Nevěří už komunistické vládnoucí elity opravdu ideologii? A jestliže nevěří — čemu věří? Nemusejí věřit, když v nic jiného, tak tedy alespoň ve svou vlastní moc?

Komunistická ideologie už od dob Stalinových bezpochyby stagnuje. Stalin pochopil, že během "socialistické výstavby", tedy při upevnění moci stranického aparátu je ideologie jedinečnou a ničím nenahraditelnou pomůckou. Proto také ze své ideologie udělal zákon. Od té doby se stagnace změnila v rozklad — a tento proces trvá. A ovšem všechny snahy teoretiků, kteří chtějí marx-leninismus "rozvíjet", zůstávají neplodné: šablony, do které ho vcepali — nemůže prolomit, a jeho funkce spočívá převážně v tom, že ho privilegovaná vrstva používá jako mocenský nástroj. Jakákoliv tvorivost ve společnosti, kterou ovládá, ústí v kritice panujícího systému, a všechny snahy o jeho "rozvinutí", pokud nejsou jen vulgární oslavou stávajícího pořádku, končí proto jako revisionistický "odpad".

Tak se stalo, že se dnes komunistická ideologie zredukovala na idealizaci, obhajobu "historické nutnosti" a "progresivní role" stranické byrokracie. A protože je moc v rukou byrokracie a protože tuto moc naprogramovaná ideologie ospravedlňuje, vystupuje pochopitelně tato byrokracie jako její nositel a obhájce. Stranická byrokracie věří na politickou funkci a potřebnost ideologie, avšak ne už na její zásady a obsah — na dialektiku, vědeckost — internacionalismus, rovnost před zákonem, "dovršenou" beztržní spole-

nost, "nového člověka". Byrokracie potřebuje marxistické učení jako tmel — aby upevnila své vlastní řady a umlčela tzv. "zaostávající" vrstvy a "cizí" vlivy. Ideologie se stala součástí mocenského mechanismu stejně tak, jako jím byla církevní dogmata v období vládnoucího feudalismu.

V tomto smyslu plní komunistická ideologie dodnes důležitý úkol. Nevyvíjí se, neanalyzuje žádné nové a nezkoumá žádné staré jevy. Přesto se jí mocenské oligarchie začínají zabývat teprve tehdy, když větrí nebezpečí. Neboť osud ideologie je nerozlučně spjat s nedemokratickými silami, které "vyvolal" a které se stále znovu snaží s její pomocí ospravedlnit svou existenci.

Možná, že jednou dojde i k tomu, že bude oficiálně zjištěn počet obětí koncentračních táborů. Avšak míra utrpení a následků tohoto ideologického monopolismu, tohoto "souostroví Gulag", jež se vetřela do lidského myšlení, je nezměřitelná. Duchovní sféru opanoval totalitarismus, který je pro život národů, pro vývoj osobnosti a společnosti téměř stejně zničující jako jeho "vedlejší produkt" — koncentrační tábory.

Jakým způsobem je možné rozvíjet lidské vědění bez svobodné výměny názorů? Může existovat umění, aniž by došlo k potření tradičních forem a k překonání dosa- vadních vlivů? Může dávat filosofie rozumné popudy — poutají-li ji stále pevněji do sebe zaklíněné doktriny?

"Socialistické" země, především ta nejstarší a nejsilnější mezi nimi, Sovětský svaz — se musí opožďovat — a také se opožďují. Byrokracie usilují o technický pokrok, ale domnívají se, že nemusí být spojen s postupným vývojem v duchovní oblasti. Namlouvají si naopak, že zbyrokratizovaná ideologie technickému pokroku prospívá, přesto, že právě ona je jeho největší překážkou.

Vláda nad idejemi je nejučinnější brzdou reformem, pro něž je společnost takzvaných socialistických zemí více než zralá. Svazek mrtvé ideologie s živou byrokracií bude — pokud se v těchto společnostech nevytvoří nějaké silné reformistické síly — hlavní příčinou politických explozí. Iluze o zanikání ideologie má mezinárodní oprávnění. V zemích, kde existují vedle sebe různé ideologie, se zdá, jako by tam nebyla ideologie vůbec žádná. Právě proto v těchto zemích, především na Západě, vznikla domněnka, že také v komunistických státech — se vznikem nových společenských struktur a vývojem k duchovní pluralitě — ideologie zanikne. Ale nedochází k tomu, a nic tomu nenasvědčuje, přestože zde bují kacířství úchylek a

Onen pražský rozhlasový pořad zval "vážené posluchače" — a to v zahraničí, neb šlo o vysílání tak označené —, aby se spolu s ním "zamysleli nad novou taktikou vládnoucí kapitalistických zemí vůči odborům". Taková nabídka nezní už vzhledem k profanaci odborové práce v československých okolnostech příliš lákavě. Ale dejme tomu, že by se našlo několik zájemců, kteří se třeba o inzerovanou oblast mimořádně zajímají a chtěli by tedy slyšet, o jakou to novinku jde. A tak by se dozvěděli, že "stávková činnost v kapitalistickém světě nebyla ještě nikdy tak intenzivní jako v poslední době". A "k nejostřejším stávkovým bojům" — prý — "dochází právě v nejvyspělejších kapitalistických zemích", neboť "roste masovost a rozšiřuje se sociální základna stávkového hnutí".

Těchto několik citátů z pražského propagandistického pořadu stačí k jeho charakteristice; ona ohlášená novota v taktice "vládnoucí třídy" pak spočívá prý v tom, že podnikatelé zahájili proti ofenzívu proti odborovým svazům. Což je pointa oné charakteristiky. Z objeveného pohledu se opět vyklubala jen hromada frází a polopravd. — A přece: bylo by, právě pokud jde o stávky, o čem hovořit.

Společenská zřízení se v tomto ohledu v dnešním světě rozdělují na taková, kde je stávka zákonem dovolěna a v praxi připouštěna, a na jiná, kde je to akce nezákonná nebo nepřipouštěná. Mezi ty první patří všechny takzvané "vyspělé kapitalistické státy", jež lze také — už podle zákonem zaručeného práva na osobní projev, včetně stávky — taky nazvat "demokratiemi". Mezi ty druhé patří celý moskevský blok a další totalitní státy, jež lze také — protože

komunistická společnost se rozpadá do nových tříd. Ideologie se sice stala ještě bezobsažnější a méně přesvědčivou, ale zároveň i ještě více svazující a nesnesitelnější: prostředek, kterého se moc nemůže vzdát.

Komunistická ideologie zůstane vždycky, pokud bude existovat, rušitelem zmírňování napětí a mezinárodní spolupráce. To nicméně neznamená, že nemá smysl se zmírňováním napětí zabývat. Naopak: zmírňování napětí a spolupráce oslabují totalitní myšlení už tím, že je konfrontují se svobodnějším světem. Nicméně: každému dorozumění se bude vždycky stavět do cesty nesmířitelnost, každé spolupráci nepřátelství. Neboť nepřátelství svobody vědí, jaké nebezpečí jim hrozí: že mohou sami být smeteni — pootevrou-li skulinu dveří jen o kousek víc,

O stávkách

každý osobní projev, včetně stávky, terorem potlačují — nazvat "diktaturami". Mezi těmito dvěma typy režimů pak řada států všelijak kolísá. Ve stávkovém hnutí v demokratických zemích skutečně k jakémusi novému vývoji dochází; ten vývoj je pouze odrazem nových skutečností v ekonomice: odtud třeba stávky zemědělců, veřejných zaměstnanců, leteckého personálu, bankovních úředníků; ale zároveň bylo možno konstatovat pokles stávkových akcí v kdysi tradičních odvětvích, tedy především v základních průmyslových oblastech, ve velkých továrnách. Právě vyspělost odborové práce vede k tomu, že i stávkové hnutí dnes společensky uvědomělé odborové organizace řídí tak, aby (jak tomu obvykle dříve bývalo) zastavení práce nepostihlo nakonec dělníky víc než podnikatele. A naopak už se stalo, že právě zástupci takzvané "dělnické třídy" — jak se ve východoevropských režimech stále zdůrazňuje — zle vyčínili třeba různými úředníky či technikům, kteří se (bez větší odborářské spolupráce) pustili do stávek.

Právě tak je třeba konstatovat, že ke klasickým stávkovým projevům dochází v zemích ne právě vyspělých a tedy i odborářsky bud' nezkoušených nebo (vnitropoliticky) nerozvinutých. Tak například probíhá složitě členěná vlna stávek v dnešním Španělsku. A aby se situace ještě víc zamotala: v podobně nerozvinutém Portugalsku se v době přechodného režimu, který tam teď v období do slíbených jarních voleb vládne, agitují dokonce, — a mnohdy právě nejsilněji, komunisté proti různým živelným stávkám, v nichž se pracující v různých oborech dožadují zlepšení, v tamních okolnostech už věru dávno splatných. A není to jev ojedinělý: například v indickém státě Bihar se tamní komunistická strana zachovala podobně, když jedna část biharské politické reprezentace počátkem října vyzvala ke generální stávce. zatímco komunisté tuto akci označili za "protidemokratickou". Ostatně stávkové hnutí, které před více než rokem předcházelo pádu Allendovy vlády v Chile, vydávala moskevská propaganda stále za vysoce podezřelou a — přestože se ho zúčastnili docela obyčejní lidé — hle-

dá stále jejich tajemné pozadí.

Přitom je nutno si znovu všimnout, že právě v takzvaných "socialistických zemích" je právo na stávku — jako jedno z nejzákladnějších a historicky nejstarších práv pracujících — pošlapáno důkladně a důsledně. Neznamená to, že ke stávkám nedochází. Ale potlačovací systém jakoukoli informaci o nich v zárodku zničí. A jen nejvážnější akce — jako třeba před několika lety události v polských přístavech — nakonec přece jen vyjdou najevo.

Pražský rozhlasový komentář, jehož citacemi jsme tento příspěvek zahájili, hovoří i o tom, že se mění i požadavky stávkujících. Západní odbory prý bojují třeba i "za účast na řízení výroby v jednotlivých podnicích". To je výborný postřeh! A výborný nápad i pro odbory v zemích východoevropských. Tam se přece — s výjimkou Jugoslávie — zatím nikde už několikrát porůznu opakovaný pokus o ustavení právě takto pověřených podnikových rad nepovedl. Jeden z posledních takových pokusů v Československu řerušil vpád vojsk Varšavské smlouvy. Proč v něm tedy například s pomocí odborů a po vzoru odborářských akcí z vyspělých průmyslových zemí jinde ve světě nepokračovat? Ustřední rada odborů by možná ve svých archívech pro takovou akci našla celou řadu podnětných a obsažných podkladů.

MS

Rostou chaty

Jen v českých zemích bylo při posledním sčítání napočteno víc než 156.000 chat a rekreačních domků. Policie zjistila i zvýšený počet vloupání do těchto stavení — ročně asi 5000. Varuje se hlavně předtím, aby se přes zimu, kdy domek není tolik používán — tu ponechávaly předměty vyšší hodnoty.

Menzy, menzy . . .

Studenti pražské lékařské fakulty hygienické provedli koncem minulého školního roku šetření ve vysokoškolských menzách v českých zemích. Šlo celkem o 40 zařízení v různých městech, převážně ovšem v Praze. Výsledky byly katastrofální: v rubrice "plně spokojeni" se u dívek objevilo číslo 0, u chlapců (patrně méně náročných) 19%. V rubrice "nespokojených s pestrostí stravy" to bylo u dívek 53%, u chlapců 23%. Při celodenním stravování je nabídka kalorií přebytná (134%), ovšem biologická hodnota je horší; nedostatek bílkovin je nahrazován tuky, chybějí vitaminy. Většina strávníků se jde po jídle "dosytit" jínám. Hojně se jídla vracejí.

Slovenští malíři v Paříži

Za účasti slovenského ministra kultury Váňa byla v Paříži otevřena výstava "Zakladatelé slovenského moderního malířství". Válek při té příležitosti řekl, že by měly být znovu navázány styky, jejichž historickou přítomnost právě ona výstava dokazuje.